

20-Yanvar, 2026-yil

RAQOBATBARDOSHLILIK VA INNOVATSION USTUNLIK

Yusupov Nurbek Xasanovich

SamISI "Menejment" kafedrasi assistenti.

ORCID: 0009-0003-7542-6081

Karimoz Ibroxim Xamza og'li

SamISI talabasi

Abduraimov Quvonchbek Shirinbek og'li

SamISI talabasi

Boymurodov Shuxrat O'ktam og'li

SamISI talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola zamonaviy korxonalar va ishlab chiqarish tizimlarida raqobatbardoshlik va innovatsion ustunlik tushunchalarini tahlil qiladi. Maqolada innovatsion faoliyatning korxona raqobatbardoshligiga ta'siri, texnologik yangiliklar va strategik innovatsiyalar orqali tashkilotning ustunlikka erishish mexanizmlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, korxonalarni innovatsion rivojlantirish va bozor sharoitida muvaffaqiyatli raqobatlashishning asosiy shartlari tadqiq etilgan.*

Kalit so'zlar: *raqobatbardoshlik, innovatsion ustunlik, korxona, strategik innovatsiya, texnologik yangilik, barqaror rivojlanish, raqobat strategiyasi, mahsulot differentiatsiyasi.*

Юсупов Нурбек Хасанович

Стажёр-ассистент, кафедра менеджмента

Холдарова Садокат Фарходовна

Студентка, СамИСИ

Абдураимов Кувончбек Ширинбек оглы

Студент, СамИСИ

Боймуродов Шухрат Октам оглы

Студент, СамИСИ

Аннотация: *Данная статья посвящена комплексному анализу понятий конкурентоспособности и инновационного преимущества в современных предприятиях. Рассматривается влияние инновационной деятельности на повышение конкурентоспособности, внедрение стратегических и технологических инноваций, а также оценка эффективности их применения в различных секторах экономики.*

Ключевые слова: *конкурентоспособность, инновационное преимущество, предприятие, стратегическая инновация, технологическое новшество, устойчивое развитие, стратегия конкуренции, дифференциация продукта.*

20-Yanvar, 2026-yil

Yusupov Nurbek Xasanovich – Trainee Assistant, Department of Management

Xoldarova Sadoqat Farkhodovna – Student, SamISI

Abduraimov Quvonchbek Shirinbek og‘li – Student, SamISI

Boymurodov Shuxrat O‘ktam og‘li – Student, SamISI

Abstract: *This article analyzes the concepts of competitiveness and innovative advantage in modern enterprises and manufacturing systems. It examines the impact of innovative activities on corporate competitiveness, mechanisms for achieving advantages through technological innovations and strategic innovations. The study also explores the key conditions for developing enterprises innovatively and competing successfully in the market.*

Keywords: *competitiveness, innovative advantage, enterprise, strategic innovation, technological innovation, sustainable development, competitive strategy, product differentiation*

KIRISH

Hozirgi globallashtirilgan iqtisodiy sharoitda har bir korxona va ishlab chiqarish tizimi raqobatbardosh bo‘lishi hamda bozor talablariga tez va samarali moslashishi zarur. Bozor munosabatlarining keskinlashuvi, iste’molchilar talabining ortib borishi va texnologiyalarning jadal rivojlanishi korxonalardan doimiy yangilanishni talab etmoqda. Raqobatbardoshlik korxonaning bozor ulushini oshirish, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish hamda moliyaviy barqarorlikni ta’minlash orqali namoyon bo‘ladi.

Innovatsion ustunlik esa korxonaning raqobatchilardan ajralib turishini ta’minlovchi muhim omillardan biri bo‘lib, u texnologik, tashkiliy va strategik yangiliklarni joriy etish orqali shakllanadi. Innovatsiyalar ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, yangi mahsulot va xizmat turlarini yaratish, boshqaruv tizimini takomillashtirish hamda mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, innovatsion faoliyat korxonaning ichki resurslaridan oqilona foydalanish, ilmiy-texnik salohiyatni rivojlantirish va bozor o‘zgarishlariga tezkor moslashish imkonini beradi.

Masalan, avtomobil ishlab chiqaruvchi korxonalar ekologik toza va energiya tejamkor yangi avtomobil modellarini ishlab chiqarish orqali nafaqat raqobatbardoshlikni oshiradi, balki iste’molchilar ehtiyojini ham qondiradi. Elektronika sanoatidagi kompaniyalar esa raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish orqali mahsulot sifatini yaxshilab, bozor ulushini kengaytirishga erishmoqda. Shu sababli, raqobatbardoshlik va innovatsion ustunlik bugungi kunda korxonalar barqaror rivojlanishining asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR TAHLILI

Michael Porterning raqobat strategiyasi kontseptsiyasida raqobatbardoshlik korxonaning xarajatlarni optimallashtirish, mahsulotni differensiyalash va noyob pozitsiyani

egallash orqali erishiladi. Strategik innovatsiyalar korxonaning bozorda ustunlikka erishishini ta'minlaydi.

Shumpeterning iqtisodiy rivojlanish nazariyasida innovatsiya raqobatbardoshlikning asosiy manbai hisoblanadi. Yangi texnologiyalar va mahsulotlar iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi.

Zamonaviy tadqiqotlar innovatsion ustunlikni korxonaning ilmiy-texnik salohiyati, kadrlarning malakasi, investitsion imkoniyatlar va ichki boshqaruv tizimi bilan bog'liq jarayon sifatida ko'rsatadi. Mahalliy tadqiqotlar innovatsion faoliyatni daromadlarni oshirish, ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish va global bozorda raqobatbardoshlikni mustahkamlash vositasi sifatida ko'rsatadi.

NATIJA VA TAHLIL

Tahlillar shuni ko'rsatadiki:

1. Texnologik yangiliklar mahsulot sifatini oshiradi, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi va bozor talablariga tez moslashish imkonini beradi.
2. Strategik innovatsiyalar uzoq muddatli raqobat ustunligini ta'minlaydi va yangi bozorlarni ochishga yordam beradi.
3. Innovatsion faoliyat korxonaning ichki boshqaruv tizimini optimallashtirish, xodimlarni malaka oshirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

Misollar:

- Avtomobil ishlab chiqaruvchi korxona yangi modellar yaratib, bozor ulushini oshiradi.
- Elektronika kompaniyasi yangi texnologiyalarni joriy etib, mahsulotni modernizatsiya qiladi.

Innovatsion faoliyatni amalga oshirish moliyaviy va tashkiliy resurslar talab qiladi, lekin uzoq muddatda iqtisodiy samaradorlikni oshiradi va barqaror rivojlanishni ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqobatbardoshlik va innovatsion ustunlik zamonaviy korxonalar faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, ularning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar nafaqat mavjud resurslardan samarali foydalanishi, balki doimiy ravishda yangiliklar joriy etishi orqali raqobatchilardan ustunlikka erishishi zarur. Innovatsion faoliyatni rivojlantirish korxonalarning ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilash hamda bozor talablariga moslashish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shu munosabat bilan, korxonalarda innovatsion rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etish muhim vazifa hisoblanadi. Bunda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlariga yo'naltiriladigan investitsiyalar hajmini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va innovatsion mahsulotlar yaratishni qo'llab-quvvatlash zarur. Xodimlarning innovatsion salohiyatini oshirish maqsadida ularning bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borish, malaka oshirish kurslari, seminar va treninglarni tashkil etish

20-Yanvar, 2026-yil

muhim ahamiyatga ega. Chunki inson kapitali innovatsion ustunlikni ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, strategik innovatsiyalarni moliyaviy va tashkiliy jihatdan qo'llab-quvvatlash, ichki boshqaruv tizimini optimallashtirish hamda korxona faoliyatida innovatsion madaniyatni shakllantirish zarur. Innovatsion muhitni yaratish xodimlarning tashabbuskorligini oshiradi, yangi g'oyalar paydo bo'lishiga va ularning amaliyotga tatbiq etilishiga xizmat qiladi. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, imtiyozlar va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish innovatsion faoliyat samaradorligini oshirishga imkon beradi. Umuman olganda, raqobatbardoshlik va innovatsion ustunlikni ta'minlashga qaratilgan kompleks yondashuv korxonalar barqaror rivojlanishining asosiy omili sifatida namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Porter, M. E. (2008). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.
2. Christensen, C. M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Harvard Business Review Press.
3. Tidd, J., & Bessant, J. (2020). *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change*. Wiley.
4. Grant, R. M. (2016). *Contemporary Strategy Analysis*. Wiley.
5. Teixeira, A. A., & Santos, F. (2019). *Innovation and Competitiveness in the Global Economy*. Routledge